

Suomelle kansallinen koulutuksen tasa-arvo-ohjelma

Me allekirjoittaneet katsomme, että suomalainen yhteiskunta on tienhaarassa, jossa sen on ratkaistava koulutuksen ja sivistyksen tulevaisuuden suunta. Hyvinvointiyhteiskuntaamme haastaa väestön jakautuminen hyvä- ja huono-osaisiin ja arvomaailmojen eriytyminen. Kyky asettua toisen ihmisen saappaisiin on kadoksissa.

Koulutus on yhteiskuntamme kivijalka ja koossa pitävä voima. Koulutuksen kautta eri taustoista tulevat lapset, nuoret ja aikuiset voivat kohdata toisiaan ja rikastuttaa omaa kokemusmaailmaansa. Koulutuksen tehtävänä on edistää jokaisen yksilön tasa-arvoisia mahdollisuuksia edetä kohti omia unelmia. Yhteiskunnan eriytymisen ja resurssileikkausten myötä koulutuksellinen tasa-arvo on kuitenkin vaarassa.

Katsomme, että tulevan hallituksen on tehtävä kaikkensa, että koulutus myös tulevaisuudessa vahvistaa tasa-arvoa ja yksilöiden yhdenvertaisuutta. Siksi esitämme, että seuraava hallitus laatii kansallisen ohjelman koulutuksen tasa-arvon edistämiseksi ja lähtee toteuttamaan sitä määrätietoisesti yhteistyössä alan asiantuntijoiden kanssa.

Kansallisen koulutuksen tasa-arvo-ohjelman tulee vastata seuraaviin kysymyksiin ja sen pitää koskea koko koulutuspolkua:

- Millä keinoilla ja konkreettisilla toimenpiteillä hallitus vahvistaa jokaisen oikeutta laadukkaaseen, saavutettavaan ja turvalliseen kasvatukseen, koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen?
- Kuinka varmistetaan, etteivät henkilön tausta, kieli, asuinpaikka tai muu henkilön ominaisuus heikennä yksilön mahdollisuuksiin oppia ja kouluttautua?

Esitämme, että seuraava hallitus ottaa kansallisen koulutuksen tasa-arvo-ohjelman osaksi hallitusohjelmaa ja ryhtyy aktiivisiin toimiin eriarvoistumisen pysäyttämiseksi ja tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien edistämiseksi.

Allekirjoittajat:

Sarianna Reinikainen, toiminnanjohtaja, Erilaisten oppijoiden liitto
Terhi Päivärinta, johtaja, Suomen Kuntaliitto
Olli Luukkainen, puheenjohtaja, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
Maria Virolainen, toiminnanjohtaja, Moniheli
Iiris Hyvönen, puheenjohtaja, SAMOK
Kerttu Tarjamo, pääsihteeri, Seta ry
Frans Winstén, koulutuspäällikkö, Stadin Osaamiskeskus
Sanni Lehtinen, puheenjohtaja, SYL
Jarmo Mikkonen, toimitusjohtaja, Securitas
Ulla Siimes, toiminnanjohtaja, Suomen Vanhempainliitto

Teesimme:

1.

Alueelliset erot niissä puitteissa, joissa koulutusta järjestetään ovat kasvaneet. Sama ratkaisu ei välttämättä sovi kaikkialle, mutta toisaalta myös kansallista ohjausta ja tukea koulutuksen kehittämiseen tarvitaan. Kansallisella koulutuspolitiikalla on luotava visio ja suunta koulutuksen tasa-arvolle.

2.

Koulutuksen saavutettavuuden turvaaminen on yksi keskeisin 2020-luvun haasteista. Väestö keskittyy yhä vahvemmin kaupunkeihin ja lapsimäärä vähenee erityisesti syrjäseuduilla. Kehittämällä uusia koulutuspoliittisia ratkaisuja on edistettävä yhdenvertaisia mahdollisuuksia oppia asuinpaikasta riippumatta.

3.

Alueellisen saavutettavuuden ohella on kiinnitettävä huomiota eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevien ihmisten koulutusmahdollisuuksiin. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset nuoret ovat aliedustettuja toisen asteen koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa. Aliedustettujen ryhmien mahdollisuuksia kouluttautua pitää tukea positiivisella erityiskohtelulla.

4.

Koulun pitää olla turvallinen paikka jokaiselle riippumatta ihonväristä, kielestä, seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuolen ilmaisusta. Näin ei kuitenkaan tällä hetkellä ole, vaan esimerkiksi sateenkaarinuoret kokevat muita nuoria enemmän kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa kouluissa. Koulutuksen järjestäjien ja opettajien valmiuksia puuttua ja ehkäistä kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa on vahvistettava.

5.

Erilaisia oppimisvaikeuksia arvioidaan olevan 10–20 %:lla väestöstä. Ne altistavat psykososiaalisille ongelmille ja ovat keskeinen riskitekijä opinnoista ja työelämästä syrjäytymiselle. Siksi oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja mahdollisuus tukeen kaikissa elämänvaiheissa on ensiarvoisen tärkeää. Liian monen erilaisen oppijan potentiaali jää toteutumatta, mikä on sekä inhimillisesti että taloudellisesti kestänytöntä.

6.

Maailman parhaat opettajat ovat olleet merkittävä syy suomalaisten tasaisen erinomaisiin oppimistuloksiin. Koulutusleikkaukset, koulujen työrauhaongelmat ja hoitamattomat sisäilmaongelmat ovat syöneet opetusalan vetovoimaa eikä ala houkuta osaajia enää entiseen tapaan. Koulutuksen voimavarojen vahvistaminen kestäväällä tavalla on yksi tehokkaimpia keinoja turvata koulutuksellinen tasa-arvo.

7.

Koulutuksen tulee edistää kaikkien oppijoiden osallisuutta ja oikeutta tulla kuulluksi. Kouluhyvinvoinnin ja toimintakulttuurin kehittäminen on yhteinen asia, jossa lapset, nuoret ja vanhemmat ovat arvokas voimavara ja resurssi. Panostamalla hyvinvointia ja osallisuutta edistäviin rakenteisiin varmistetaan, että kaikki pysyvät mukana.

8.

Perheiden tulot ja varallisuus vaikuttavat yhä enemmän tehtyihin koulutusvalintoihin, vaikka koulutus on pääosin maksutonta. Koulutusmahdollisuuksien eriytymiseen on puututtava ja opiskelun aito maksuttomuus turvattava. Myös aikuisiällä on oltava mahdollisuus kouluttautua ja suorittaa tutkinto.